

Sensorveiledning eksamen PSYC3220 H2021

Generelt:

Oppgavene er forholdsvis omfattende, og studentene er på forhånd informert om at det er mange måter å besvare en oppgave på, og at det er lov å definere at man legger mer vekt på visse deler av oppgaven enn andre. Alt som det er eksplisitt spurt om, må besvares, men noe kan altså besvares kortere dersom andre deler er mer utfyllende besvart.

Fire aspekter skal vektlegges i vurderingen:

- Kunnskapsmengde (teoretisk/empirisk)
- Innsikt (oversikt/forståelse)
- Fremstilling (struktur/begrepsapparat)
- Bruk (selvstendighet/originalitet)

Det er ikke noe krav om innholdsfortegnelse eller referanseliste, men oppgavene sjekkes for plagiat. Studentene har ikke lov til å samarbeide under eksamen.

Velg 1 – EN – av følgende tre oppgaver:

- 1) *Definer følgende begreper: (1) rangordenkontinuitet/stabilitet^a i populasjonen og (2) gjennomsnittsendring^b (mean-level change) i populasjonen. Hva vet vi om rangordenkontinuitet og endring i gjennomsnittsnivå i personlighetstrekk i voksenbefolkningen?*

Gjør rede for følgende prinsipper for personlighetsutvikling: kumulativ kontinuitet, modning, sosial investering, ko-responsivitet, nisjeplukking, og plastisitet. Inkluder i hvilken grad de ulike prinsippene for personlighetsutvikling legger vekt på person-situasjon-korrelasjoner for å forklare stabilitet og endring. Drøft i hvilken grad de ulike prinsippene har empirisk støtte.

^arangordenskontinuitet/stabilitet = også kalt relativ stabilitet/kontinuitet

^bgjennomsnittsendring = også kalt absolutt endring

Sensorveiledning oppgave 1:

Følgende vektlegges:

Har studenten forstått forskjellen på de to typene stabilitet/endring, og er relevant empiri når det gjelder begge typene stabilitet/endring presentert?

Relevante poenger for rangordensstabilitet: Størrelsen på korrelasjonskoeffisienter, at stabiliteten er høyere når intervallet mellom to måletidspunkter er kortere, at stabiliteten øker med alder fram til godt voksen alder.

Gjennomsnittsendring: De viktigste endringene er økning i A og C og nedgang i N. Andre endringer på fasettnivå kan også diskuteres.

De ulike prinsippene for personlighetsutvikling er beskrevet i pensumboka side 267 Tabell 11.1. Noen studenter kan gå dypere inn i noen prinsipper og legge mindre vekt på andre prinsipper.

Det teller positivt om studenten kan drøfte selvstendig i hvilken grad forskning som er nevnt i boka, entydig støtter prinsippene eller om andre tolkninger av empirien også er rimelige (f.eks. omvendt kausalitet, tredjevariabler). Et eksempel på dette er at noe av empirien som presenteres i boka som støtte for prinsippet om sosiale investering, ikke kan skille mellom hva som er årsak og virkning. Det teller positivt om studentene viser forståelse når det gjelder at prinsipper som sier noe om kausalitet, er vanskeligere å undersøke empirisk enn prinsipper som er mer beskrivende.

Andre momenter som vektlegges: At studenten forstår hva person-situasjon-korrelasjoner er, og at studenten drøfter hvordan det at vi velger og påvirker situasjoner kan være med på å stabilisere personligheten vår. Det er også et pluss

om studentene kan drøfte hvorvidt prinsippet om ko-responsivitet er rimelig, tatt i betraktning at det ville medføre at variansen i personlighet skulle øke med alderen.

Studentene kan vise forståelse og selvstendighet med å komme med egne eksempler.

- 2) *Gjør rede for ulike tilnærminger til å vurdere en tests reliabilitet (f.eks. test-retest, indre konsistens) og ulike validitetsbegreper (f.eks. prediktiv validitet, konvergent og diskriminant validitet). Gjør også rede for hva faktoranalyse er, hva slike analyser kan si om en test, og forklar forskjellen på eksplorerende og konfirmerende faktoranalyse (EFA og CFA). Diskuter også utfordringer med å bruke en test som er utviklet i én kultur i en annen kultur.*

Sensorveiledning oppgave 2:

Vurderingen legger vekt på: Om studenten har forstått de ulike tilnærmingene til reliabilitet og ulike uttrykk for validitet. Ulike kilder deler inn validitet på forskjellige måter, så flere inndelinger godtas, så lenge det er en rød tråd i det studenten skriver. Det viktige er om studenten forstår hva som ligger i de ulike begrepene, hvordan det kan testes og hva det har å si for testens anvendelse.

Det teller positivt om studenten forstår at validitet ikke er enten-eller, men grader. Det teller også positivt om studenten forstår at det ikke er testen i seg selv, men de konklusjonene man trekker fra dem, som kan være mer eller mindre valide.

Viktige momenter angående faktoranalyse: Dette handler om hvorvidt en test/skala er endimensjonal eller bør sees som sammensatt av flere ulike dimensjoner. Dette har konsekvenser for hvorvidt det er rimelig å slå sammen alle spørsmål til en sumskåre eller om man bør bruke flere sub-skalaer, for eksempel. CFA tester om en modell passer med data, og flere modeller kan sammenliknes. EFA er bottom-up. Det er positivt om studenten får med at CFA gjerne er en mer restriktiv modell enn resultatet av en EFA, siden hvert ledd kan lade på mange faktorer i EFA. Tolkning av faktorer: Er faktorladningene høye, lader noen ledd på flere faktorer? Det er ikke spurt om hvordan faktoranalyse gjennomføres, så det er ikke noe krav om at besvarelsen går i detalj når det gjelder ulike metoder for å bestemme antall faktorer i en EFA, eller forskjell på PCA og vanlig EFA, men det er relevant og positivt om det er med.

Kultur: Her kan flere temaer drøftes: Oversettelse, hvordan spørsmål forstås i ulike kulturer, normering og diskusjon av etiske konsekvenser. Det teller positivt om studenten klarer å se sammenhengen mellom disse overordnede problemstillingene

og analyser av testens psykmotriske egnskaper, slik som undersøkelse av «differential item function» (DIF) og bruk av ankervignetter for å kontrollere for kulturforskjeller i responsstil, som er nevnt i boka. IRT kan trekkes inn – både pensumboka og forelesning har behandlet hvordan man kan bruke IRT til å teste om ulike spørsmål fungerer på samme måte i ulike grupper. Denne delen av oppgaven er forholdsvis åpen, så ulike studenter kan trekke inn ulike momenter her, og det er ikke noe krav om å trekke inn IRT. Noen vil kanskje diskutere forskjellen på å oversette en personlighetstest som er laget i et annet land versus å begynne med en leksikalsk tilnærming i et nytt språk for å finne de riktige dimensjonene. Det viktige er at studenten forstår at det er flere problemstillinger knyttet til å bruke tester laget i én kultur i en annen kultur.

- 3) *Hva kan tvilling- og adopsjonsstudier lære oss om betydningen av arv og miljø for personlighet og personlighetsutvikling (trekkbasert)? Forklar idéen bak slike studier og gi en oversikt over de viktigste funnene når det gjelder hvor mye genetikk og miljø bidrar til individuelle forskjeller i personlighetstrekk og når det gjelder bidraget fra gener og miljø til stabilitet og endring i personlighetstrekk.*

Forklar hva som menes med gen-miljø-interaksjon og gen-miljø-korrelasjon, og drøft hvordan disse fenomenene kan bidra til stabilitet og endring i personlighet over tid.

Vektlegg: Har studenten forstått logikken i tvilling- og adopsjonsstudier?

Tvillingstudier er mest vektlagt i pensum og forelesning, så det er ikke å forvente at studentene legger like mye vekt på adopsjonsstudier.

Når det gjelder funnene, er det viktig å ha med at både gener og miljø bidrar til varians i personlighetstrekk på ett tidspunkt, så vel som til stabilitet og endring. Det er positivt om studentene drøfter hvordan lite effekt fra C, og mer effekt fra E kan tolkes. Relevant for diskusjon: Forskjellen på objektivt og effektivt miljø, at søsken i samme familie kan ha ulikt miljø, kanskje opererer miljøet tilfeldig slik at det framstår som E, målefeil bidrar til E-estimatet. Det er positivt om man også diskutere hva forskjeller i funn mellom tvilling- og adopsjonsstudier kan bety: for eksempel ikke-additiv genetikk, men dette er ikke diskutert i forelesning.

Det er positivt om studentene drøfter hvorfor kontroll for målefeil gir økt korrelasjon mellom E på to tidspunkter.

Har studentene skjønnt forskjellen på rGE og GxE, og kan de gi eksempler på dette? Aktiv rGE: vi velger og former miljøer, og dette kan bidra til stabilitet i personlighet. Det er et pluss, men ikke noe krav, om studentene kan se dette i sammenheng med noen av prinsippene for personlighetsutvikling. Akkumulerte effekter av GxE kan muligens føre til økt stabilitet i personlighetstrekk i ung voksen alder, men dette er kun en hypotese. GE-interaksjoner slår inn som E, GE-korrelasjoner slår inn som G i tvillingstudier.